

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 303/2018-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. mája 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] Poľská republika, zastúpenej advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, J. M. Geromettu 146/1, Žilina, ktorou namieta porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sžso 20/2016 z 28. novembra 2017 a rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 21 Scud 97/2014 z 11. marca 2015, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. apríla 2018 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] Poľská

republika (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, J. M. Geromettu 146/1, Žilina, ktorou namieta porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Sžso 20/2016 z 28. novembra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Scud 97/2014 z 11. marca 2015 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že Sociálna poisťovňa, pobočka Trnava (ďalej len „pobočka Sociálnej poisťovne“) rozhodnutím č. 700-0121/2011-23 zo 7. septembra 2011 (ďalej len „rozhodnutie zo 7. septembra 2011“) rozhodla, že sťažovateľke ako zamestnankyni [REDAKOVANÉ] podľa slovenskej legislatívy nevznikla od 7. apríla 2010 účasť na povinnom nemocenskom poistení, povinnom dôchodkovom poistení a povinnom poistení v nezamestnanosti. Svoje rozhodnutie pobočka Sociálnej poisťovne odôvodnila tým, že u zamestnávateľa nebolo možné ani fyzickou kontrolou preukázať reálny výkon činnosti zamestnankyne (sťažovateľky), teda ani poistný pomer. Sťažovateľka podala proti rozhodnutiu pobočky Sociálnej poisťovne zo 7. septembra 2011 odvolanie, na základe ktorého bolo citované rozhodnutie pobočky Sociálnej poisťovne zmenené v jeho výrokovej časti tak, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) č. 8493-4/2014-BA zo 7. apríla 2014 (ďalej len „rozhodnutie zo 7. apríla 2014“) sťažovateľke nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti, pričom vo zvyšnej časti bolo rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdené ako vecne správne.

Následne sťažovateľka podala v súlade s v tom čase platným a účinným § 247 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne zo 7. apríla 2014. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bola žaloba zamietnutá. Následne bol na základe odvolania napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdený ako vecne správny napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

Sťažovateľka dôvodí, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku odkázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) C-89/16 z 13. júla 2017 (rozsudok vo veci Szoja), pričom uviedol, že aj vo veci sťažovateľky je nevyhnutné vychádzať z čl. 14 ods. 5b nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa ustanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), čo znamená, že na vec sťažovateľky sa má aplikovať vykonávacie nariadenie účinné od 28. júna 2012. Sťažovateľka namieta, že napriek uvedenému sa skutkovo posudzovala jej situácia v období od 7. apríla 2010 do 31. januára 2012 podľa článku 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, hoci v tom čase neplatil.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka argumentuje, že vo veci Szoja sa posudzovala situácia skutkovo odlišná od jej situácie, čo zároveň odôvodňuje potrebu reflektovať zanedbateľné činnosti, ktoré sa pri určení uplatniteľnej legislatívy v zmysle čl. 13 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) neberú do úvahy. Keďže najvyšší súd v napadnutom rozsudku podľa sťažovateľky vec nesprávne právne posúdil a aplikoval rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Szoja za situácie diametrálne odlišnej, porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že vo veci sťažovateľky nastal stav právnej neistoty, ktorý si vyžadoval vzájomné rokovania na dosiahnutie dohody vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, pričom takéto rokovanie prebehlo 10. októbra 2013, teda až po uplynutí takmer 21 mesiacov od skončenia posudzovaného obdobia sťažovateľky. Konštatovanie spätnej účinnosti dohody zo strany najvyššieho súdu sťažovateľka považuje za nedostatočné a v konečnom dôsledku spôsobujúce arbitrárnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

Sťažovateľka ďalej argumentuje, že otázka, či ako zamestnankyňa [REDACTED] spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako

samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotno-právneho posúdenia. S prihliadnutím na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, z ktorého vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia, sťažovateľka uzatvára, že na určenie uplatniteľnej legislatívy bola príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ďalej len „ZUS“), keďže sťažovateľka mala bydlisko v Poľsku, ktorá určila, že uplatniteľnou legislatívou podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia a čl. 13 základného nariadenia je legislatíva slovenská.

V tejto súvislosti sťažovateľka ďalej uvádza, že „Sociálna poisťovňa namietala toto určenie, a došlo z tohto dôvodu k zmene zo strany ZUS v určení, ktoré však nie je právoplatné, nakoľko Sťažovateľ využil prostriedky obrany v Poľsku v zmysle poľských právnych predpisov. S touto skutočnosťou sa však Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn.: I Sžo/20/2016 nevysporiadal, čím došlo k porušeniu čl. 46 Ústavy SR.“.

S poukazom na čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia sťažovateľka namieta oprávnenie správneho orgánu prvého stupňa, ako aj správneho orgánu druhého stupňa vydať rozhodnutie o tom, že povinné poistenie nevzniklo v súlade s § 178 ods. 1 písm. a) prvým bodom zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka argumentuje, že povinnosťou krajského súdu bolo postupovať podľa § 250j ods. 2 písm. a) OSP a zrušiť rozhodnutie správneho orgánu, keďže vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu, napadnuté rozhodnutia zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie, pričom jej zároveň prizná úhradu trov konania v sume 325,42 €.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práva čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojich ústavou a dohovorom garantovaných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, poukazuje na to, že v zmysle už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd disponuje pri ochrane poskytovanej fyzickým alebo právnickým osobám len subsidiárnou právomocou. Zo subsidiárnej právomoci ústavného súdu vyplýva, že právomoc ústavného súdu sa uplatní až vtedy, keď ochranu základných práv a slobôd

nemôžu sťažovateľovi poskytnúť všeobecné súdy (I. ÚS 269/06). Ak sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže ochrany základných práv alebo slobôd domôcť (a aj sa domáhal) využitím dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred všeobecnými súdmi, ústavný súd takúto sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci (IV. ÚS 115/07).

Vzhľadom na to, že sťažovateľka využila svoje právo podať proti napadnutému rozsudku krajského súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť najvyšší súd, ústavný súd nedisponuje právomocou preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu.

Ústavný súd na základe uvedeného sťažnosti v časti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.2 K namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy a základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu

Pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či ju nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného

základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

V súvislosti s námietkami sťažovateľky ústavný súd pripomína, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, na ktorého základe je konštruovaná ústavná úprava jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (napr. I. ÚS 117/05). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (m. m. II. ÚS 88/01).

Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a zákonom umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porovnaj napr. IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť bez ohľadu na to, či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov [porov. napr. Helle v. Fínsko, č. 20772/92, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 19. 12. 1997, bod 60; Rajkovič v. Chorvátsko, č. 50943/99, rozhodnutie ESLP o prijateľnosti z 3. 5. 2001, bod 2].

K čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd poznamenáva, že táto ústavná norma upravuje primárne právo toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa pri zákonom splnených podmienkach na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. Výklad zákona zo strany súdu pri rozhodovaní o splnení podmienok na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy musí rešpektovať ústavné garancie práva na súdnu ochranu. Pri samotnom prieskume rozhodnutia orgánu verejnej správy správnym súdom sa uplatňujú princípy vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy (pozri napr. IV. ÚS 102/08).

Vo vzťahu k formálnemu postupu najvyššieho súdu smerujúcemu k vydaniu napadnutého rozsudku ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd postupoval podľa procesnoprávnych predpisov vzťahujúcich sa na rozhodovanie o odvolaní, aplikoval na vec sa vzťahujúce právne normy, pričom napadnutý rozsudok bol vydaný vo forme predpokladanej zákonom a obsahuje zákonom predpísané náležitosti.

Z materiálneho hľadiska ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že skutkové a právne závery napadnutého rozsudku najvyššieho súdu neobsahujú nič ústavne nekonformné, čo by signalizovalo, že napadnutý rozsudok je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a teda z ústavného hľadiska neakceptovateľný a neudržateľný.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že odvolací súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil, na základe akých dôvodov vo veci sťažovateľky pristúpil k aplikácii právnych záverov obsiahnutých v rozsudku Súdneho dvora vo veci Szoja a zároveň k aplikácii relevantných právnych predpisov a zvýraznil, aké závery pri aplikácii konkrétnych právnych predpisov vyvodil.

Podľa prvej námietky sťažovateľky najvyšší súd vec nesprávne posúdil, keďže v jej veci aplikoval rozhodnutie Súdneho dvora vo veci Szoja, a to za situácie diametrálne odlišnej než bola v tomto rozhodnutí, čím mal porušiť jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Druhou svojou námietkou sťažovateľka spochybňuje záver najvyššieho súdu o spätnej účinnosti dohody uzavretej medzi správnymi orgánmi sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky a Poľskej republiky v jej veci.

Tretou námietkou sťažovateľka argumentuje, že na určenie uplatniteľnej legislatívy bola príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS, keďže mala bydlisko v Poľsku, ktorá určila, že uplatniteľnou legislatívou podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia a čl. 13 základného nariadenia je legislatíva slovenská.

Z napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vyplýva, že za skutkového stavu zisteného v preskúmvanej veci sa sťažovateľka mala fakticky považovať za osobu podliehajúcu právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika). S poukazom na čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia však Súdny dvor vo veci Szoja uviedol, že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa čl. 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, ktorej rozsah mala poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia zistiť. Z uvedeného zároveň vyplynulo, že pri určení rozhodnej právnej úpravy, ktorej podlieha sťažovateľka, mala Sociálna poisťovňa vychádzať z čl. 13 ods. 3 základného nariadenia zohľadňujúc text čl. 14 ods. 5b a čl. 16 vykonávacieho nariadenia. V súlade s čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia sa na základe dohody orgánov sociálneho zabezpečenia Slovenskej republiky a Poľskej republiky určila definitívne ako uplatniteľná poľská legislatíva, v dôsledku čoho najvyšší súd konštatoval správnosť rozhodnutia Sociálnej poisťovne o tom, že sťažovateľke nevzniklo povinné poistenie na území Slovenskej republiky. Aj napriek tomu, že v odôvodnení napadnutého rozsudku krajský súd svoju argumentáciu založil na tom, že k preukázaniu reálneho výkonu činnosti sťažovateľky ako zamestnanca na území Slovenskej republiky nedošlo, najvyšší súd sa v súlade s § 219 ods. 1 OSP stotožnil so záverom krajského súdu o nedôvodnosti žaloby a nutnosti jej zamietnutia.

V súvislosti s prvou námietkou, ktorou sťažovateľka spochybňuje aplikovateľnosť výkladu Súdneho dvora vo veci Szoja na jej vec, ústavný súd zdôrazňuje, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorá má základ v právnom

poriadku Slovenskej republiky vrátane medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré sú súčasťou jej právneho poriadku (m. m. IV. ÚS 77/02).

V súlade s judikatúrou ústavného súdu účastník konania má právo na to, aby každý spor alebo iná právna vec sa pred vnútroštátnym súdom rozhodovala na základe správneho a adekvátneho právneho základu. Súčasťou takého právneho základu však po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je aj výklad práva Európskej únie podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v konaní o prejudiciálnej otázke. V takom prípade tvorí výklad práva Európskej únie obsiahnutý v rozsudku Súdneho dvora súčasť právneho základu rozhodovania vo veci samej (m. m. IV. ÚS 206/08).

Povinnosť najvyššieho súdu konať vo veci sťažovateľky v súlade s výkladom práva Európskej únie podaným Súdny dvorom vo veci Szoja vyplynula zo všeobecných účinkov rozsudkov Súdneho dvora o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu práva Európskej únie (pozri rozsudky Súdneho dvora vo veci Blaizot č. C-24/86 z 2. 2. 1988, bod 27, a vo veci Kühne a Heitz č. C-453 z 13. 1. 2004, bod 21), podľa ktorých je výklad práva európskej únie záväzný s účinkami *ex tunc* pre všetky vnútroštátne súdy od momentu, keď sa uvedené pravidlo, ktoré bolo predmetom výkladu zo strany Súdneho dvora, stalo záväzným.

Vo veci Szoja sa najvyšší súd obrátil na Súdny dvor s prejudiciálnou otázkou v rámci vnútroštátneho konania týkajúceho sa (ne)vzniku príslušných povinných sociálnych poistení štátneho príslušníka Poľskej republiky, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, pričom prejudiciálna otázka sa dotýkala výkladu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, ktorý bol rozhodujúci aj vo veci sťažovateľky. Z uvedených dôvodov bol výklad podaný Súdny dvorom vo veci Szoja oprávnene súčasťou právneho základu napadnutého rozsudku najvyššieho súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje prvú námietku za nedôvodnú, teda takú, ktorou nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V súvislosti s druhou a treťou námietkou najvyšší súd v napadnutom rozsudku predovšetkým zdôraznil, že na základe listu ZUS z 10. októbra 2013 Sociálna poisťovňa listom z 10. decembra 2013 akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia na uzavretie spoločnej dohody v súlade s čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia (ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia čl. 14 vykonávacieho nariadenia), v zmysle ktorej bolo pre sťažovateľku s konečnou platnosťou určené poľské zákonodarstvo. V preskúmvanej veci teda nastal stav neistoty, ktorý si vyžadoval vzájomné rokovanie na dosiahnutie dohody vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, pričom tento bol odstránený definitívnym určením poľského zákonodarstva podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia.

Najvyšší súd v napadnutom rozsudku k tomuto ďalej zdôraznil:

„Na tejto situácii nemení nič ani námietka žalobcu, že poľská inštitúcia ZUS vo veci poistenia žalobcu ešte právoplatne nerozhodla. Navyše z uvedených ustanovení čl. 16 vykonávacieho nariadenia tiež pre Najvyšší súd vyplýva, že žalobca nie je aktívne legitimovaný do tohto negociačného procesu zasahovať.

Podľa odôvodnenia č. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení užšia a efektívnejšia spolupráca medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia je hlavným faktorom, ktorý má poskytnúť osobám, na ktoré sa vzťahuje nariadenie (FS) č. 883/2004, možnosť uplatniť si svoje nároky v čo najkratších lehotách a za optimálnych podmienok.

Podľa odôvodnenia č. 8 veta prvá vykonávacieho nariadenia v citovanom znení členské štáty, ich príslušné orgány a inštitúcie sociálneho zabezpečenia by mali mať možnosť dohodnúť sa medzi sebou na zjednodušených postupoch a správnych opatreniach, ktoré považujú za účinnejšie a vyhovujúcejšie podmienkam ich systémov sociálneho zabezpečenia.

Podľa odôvodnenia č. 10 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že aby sa určila príslušná inštitúcia, t. j. inštitúcia, ktorej právne predpisy sa uplatňujú alebo ktorá má povinnosť vyplácať určité dávky, musia objektívnu situáciu poistenca a jeho rodinných príslušníkov preskúmať inštitúcie viac ako jedného členského štátu. Aby sa zabezpečila ochrana dotknutej osoby počas obdobia nevyhnutného na komunikáciu medzi inštitúciami, je potrebné zaručiť jej predbežné zaradenie do systému sociálneho zabezpečenia.“

Najvyšším súdom zdôrazňované spätné účinky dohody medzi príslušnými orgánmi sociálneho zabezpečenia v Slovenskej republike a Poľskej republike uzavretej 10. decembra 2013 nepovažuje ústavný súd za nesúladne s vo veci sťažovateľky aplikovanými právnymi predpismi, a to predovšetkým s prihliadnutím na účel čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ktorým je odstránenie neistoty, ktorá nastala vo veci určenia uplatniteľných právných predpisov od momentu, keď príslušná osoba vykonáva činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch Európskej únie. Vylúčením spätných účinkov prípadnej dohody príslušných orgánov sociálneho zabezpečenia dvoch alebo viacerých členských štátov by totiž táto neistota, ktorá v okolnostiach veci nastáva momentom začatia vykonávania činnosti v dvoch alebo viacerých členských štátoch EÚ, odstránená nebola.

V konečnom dôsledku najvyšší súd rovnako zdôraznil, že zásada výlučnosti uplatniteľných právných predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a zásada lojálnej spolupráce v súlade s čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii umožňuje vysloviť názor, že definitívne určenie uplatniteľných právných predpisov už ďalej nemôžu spochybniť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani všeobecné súdy členského štátu, ktorého právne predpisy sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia.

Odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu ani vo vzťahu k druhej a tretej námietke nevykazuje znaky nepreskúmateľnosti pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov, keďže najvyšší súd určitým a zrozumiteľným spôsobom v odôvodnení napadnutého rozsudku zdôvodnil, prečo rozhodnutia príslušných správnych orgánov posúdil ako súladné so zákonom predovšetkým z pohľadu definitívneho určenia uplatniteľnej legislatívy.

Na základe dosiaľ uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho súdu jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd sa vecou sťažovateľky riadne zaoberal, že príslušné právne normy interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, rozviedol, akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil, a svoje rozhodnutie tiež zrozumiteľne a preskúmateľným spôsobom odôvodnil. Podľa ústavného súdu teda napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a ani práva podľa čl. 6 dohovoru.

Vo vzťahu k sťažovateľkou namietanému porušeniu čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, ústavný súd zdôrazňuje, že citované ustanovenie ústavy má charakter ústavného princípu, resp. všeobecného interpretačného pravidla, ktoré sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať pri výklade a uplatňovaní ústavy, a preto sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 119/07). Keďže predmetom tohto konania je rozhodovanie o namietanom porušení základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, možno v tomto konaní uvažovať o porušení čl. 2 ods. 2 ústavy len v spojení s porušením konkrétneho základného práva alebo slobody. Pretože v posudzovanom prípade ústavný súd dospel k záveru, že k porušeniu žiadneho zo sťažovateľkou označených základných práv garantovaných prostredníctvom čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, resp. práva garantovaného prostredníctvom čl. 6 ods. 1 dohovoru nemohlo dôjsť, tak v okolnostiach posudzovanej veci nemohlo dôjsť ani k záveru o porušení čl. 2 ods. 2 ústavy.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími návrhmi uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2018